

AULA D'ACOLLIDA: CAT

**Carmen Aguilar, Elo Castaño, Bet Freixes,
Miquel Massaguer, Araceli Sánchez**

RESUMEN

L'article es presenta amb l'afirmació que la diversitat és una qüestió de tothom, de tota la comunitat educativa. Sota aquest denominador comú, l'article desgrana el funcionament de l'aula d'acollida (aula CAT) del centre, la seva organització, no només des d'un punt de vista acadèmic ni de marc horari, sinó amb la filosofia que hi ha bolcat el departament de Diversitat i tots els estaments que el componen. Finalment s'expressen aquells reptes que encara té el centre en aquests aspectes: la integració de l'alumnat nouvingut a l'aula ordinària, quan es deixa de dependre de l'aula CAT, en quin moment s'introdueixen totes les matèries... També es posen sobre la taula algunes inquietuds: cohesió social, organització interna de l'IES, com engrescar el professorat...

ABSTRACT

We present this paper claiming that "diversity" concerns everybody, all the whole educational community. Under the cover of this statement, the paper develops the functioning of the "shelter classroom/welcoming classroom" (CAT) of our school, its organisation, not only from the point of view of academic and timing purposes, but with the philosophy or line of thought that the Diversity Department and all its members establishment have adopted as their main concern. Finally, we give an account of the challenges that the school still has, which are: the integration of the newcomers into the ordinary group class, in what moment the pupil should become independent from the CAT, in what precise moment the curricular subjects are introduced... We also have some other concerns such as social cohesion, inner organisation of the IES, how to involve the rest of the staff...

1. INTRODUCCIÓ

Quan des de l'IES Cavall Bernat ens plantejem què podem explicar de l'aula d'acollida, que al nostre centre anomenem aula CAT (Centre d'Atenció Temporal), constatem que parlar-ne té poc sentit si considerem aquesta aula com un element aïllat. El seu valor ve donat perquè forma part de l'engranatge de l'atenció a la diversitat al centre. El funcionament de l'aula CAT depèn, en gran mesura, de la manera que té el centre d'entendre i atendre la diversitat.

Creiem que l'atenció a la diversitat és una necessitat del nostre alumnat, entès com a individualitats diferenciades incloses en els agrupaments que fa el centre.

El centre organitza la seva activitat sobre la base que l'atenció a la diversitat ha de presidir la totalitat de les actuacions. Assumeix com a pròpia la responsabilitat de proporcionar una atenció educativa adaptada a les necessitats de tots els seus alumnes sense excepció. Es considera que l'atenció a la diversitat no pot limitar-se a la utilització dels recursos extraordinaris de què disposa el centre per atendre els alumnes amb més dificultats d'aprenentatge o amb problemes de conducta.

"La diversitat és un treball de tots"

Els principis generals que han estat i segueixen sent la base del nostre treball són, entre d'altres:

- L'atenció a la diversitat, per tal de ser efectiva, no pot ser competència i responsabilitat exclusiva dels especialistes. Entenem la diversitat de manera inclusiva, és a dir, tot el professorat n'és responsable. El treball s'ha de fer en equip. Aquest ha estat un dels principals reptes, cosa ens ha permès un constant replantejament de la nostra tasca. Aquest replantejament ens fa angoixar, explorar i equivocar-nos, ens fa semblar que perdem el nord, però, en definitiva, ens permet avançar.
- Un objectiu important és aconseguir que els alumnes millorin el seu rendiment, la seva actitud i la seva conducta en tot moment, no només quan es treballa en petit grup, sinó, sobretot quan es treballa a l'aula ordinària. Per això l'alumnat entén els recursos de diversitat com un ajut i una compensació, mai com un càstig.
- L'atenció a les diferències individuals dels alumnes no pot ser donada únicament emprant recursos extraordinaris; cal exhaurir d'entrada tots els ordinaris.

La nostra tasca no s'acaba amb l'aplicació de recursos extraordinaris (aula CAT, UAC, Reforç...) sinó que comença aquí per acabar a l'aula ordinària, l'entorn natural de tot l'alumnat.

2. FUNCIONAMENT I ORGANITZACIÓ DE L'AULA CAT

Considerem que el nom d'aula d'acollida té unes connotacions molt determinades; és "l'aula" qui acull, però nosaltres pensem que qui ha d'acollir és tot el centre i que l'aula només és un recurs extraordinari, temporal i no diferenciador. Tot alumne que arriba nou al centre necessita ser acollit temporalment, per això anomenem *aula CAT* (Centre d'Atenció Temporal) a la nostra aula d'acollida. Els alumnes de 6è ja entren dins d'un procés ordinari d'acollida però tot alumne nouvingut, no necessàriament estranger, que arriba fora del termini de matriculació necessitarà un procés extraordinari que anirà en funció de les necessitats específiques de cada cas.

El procés inicial d'acollida ja està establert pel Departament d'Educació i no el reflectirem aquí però sí que volem destacar que l'atenció temporal no té una durada predeterminada, sinó que la marca l'evolució seguida per cada alumne.

L'aula CAT és un dels espais destinats a l'alfabetització i aprenentatge de la llengua però no és l'únic ja que aquests alumnes pertanyen a una tutoria, fan algunes classes amb la resta de companys i interaccionen amb el personal del centre. L'aula CAT és un punt de referència per als alumnes nouvinguts i el marc on es desenvolupa un treball específic per a cada un d'ells.

L'estada a l'aula CAT proporciona a l'alumnat un temps per adaptar-se a la nova situació escolar i és un pas previ a la incorporació definitiva a l'aula ordinària. Permet determinar amb més celeritat el nivell d'aprenentatge, així com les mancances que presenta i donar la resposta educativa més ajustada a les necessitats de cadascú. Possibilita una intervenció ràpida per accelerar el procés d'adquisició de competències comunicatives i d'aprenentatges bàsics.

Pretén ser un espai obert i flexible. Per aconseguir-ho, a l'aula CAT no només hi van alumnes nouvinguts sinó que s'intenta que aprofitin també el recurs altres alumnes del centre amb necessitats semblants. Això fa que l'alumnat del centre, en

general, no identifiqui l'aula CAT com a aula d'acollida d'alumnes estrangers sinó com una altra de les aules de reforç. D'altra banda, volem destacar la flexibilitat tant en les agrupacions com en els horaris.

Quant als grups, dues idees a destacar:

- Tenint en compte que cada alumne pertany a una tutoria, intentem evitar la dependència dels alumnes vers els companys, el professorat i l'espai de l'aula CAT; per això és habitual fer modificacions en qualsevol d'aquests aspectes.
- Prioritzem l'heterogeneïtat dels grups, sobretot pel que fa a la llengua i cultura d'origen. Això facilita el treball de la llengua catalana ja que és l'única que d'entrada comparteixen. Després s'hi afegirà la llengua castellana.

Respecte als horaris, intentem que l'aula CAT romangui oberta el màxim d'hores possible per donar, també, el màxim de flexibilitat a l'horari d'atenció dels alumnes. Durant els primers dies, setmanes o mesos d'arribada al centre, els alumnes que desconeixen totalment la nostra llengua fan una estada intensiva a l'aula CAT però mai de tota la jornada escolar.

Els horaris són personalitzats. Els criteris d'elaboració estan en funció de les necessitats de l'alumnat. Això implica tenir alumnes que poden estar des de dues hores fins a divuit hores setmanals (en algun cas molt extrem). L'elaboració dels horaris és una feina molt complexa perquè cal coordinar i lligar molts aspectes, per exemple, àrees, professorat, necessitats individuals...

És un espai que pretén facilitar la integració i evitar l'aïllament prolongat i la marginació que se'n deriva.

És per això que en cap cas un alumne s'estarà totes les hores de la jornada escolar a l'aula CAT, sinó que des del primer moment participará d'algunes activitats amb el grup-classe, encara que el seu grau de comprensió del català sigui extremadament baix.

Prioritzar que els alumnes que no tenen un domini del català surtin de l'aula en hores de castellà i anglès per anar a l'aula CAT ha implicat, per exemple, el fet d'atendre-hi molts alumnes de manera simultània. Això ens ha fet plantejar la metodologia de treball. Hem cregut important que hi hagués estones de treball en grup amb el professorat corresponent i estones de treball autònom. El treball autònom va implicar inicialment la preparació d'activitats autocorrectives. Vam veure que era important sobretot insistir en el treball de l'autonomia dels alumnes, per dos motius: a l'aula CAT no se'ls podia atendre a tots alhora i a l'aula ordinària havien d'aprendre a treballar autònomament ja que en alguns moments no podien tenir l'atenció directa del professorat ni d'un company/a. Llavors vam iniciar el que anomenem treball per blocs en algunes sessions.

El treball per blocs implica un canvi organitzatiu de l'espai i el temps. És un material organitzat en grans blocs temàtics (expressió escrita, comprensió lectora, vocabulari...) i classificat per nivells, amb activitats autocorrectives i d'altres que no ho són. Considerem que és una bona ocasió per fomentar el treball cooperatiu. Per tant, a l'aula CAT es fan paral·lelament dos tipus de treball, un de col·lectiu i dirigit, i un altre de més autònom.

Quan un alumne/a entra a l'aula CAT mira l'horari i veu quin tipus de treball li toca fer. Si ha de fer blocs, agafa la seva carpeta on hi ha una graella amb les activitats programades i, sense la intervenció del professorat, es posa a treballar. Al final de la classe, ell mateix marca a la graella quina activitat ha fet i si l'ha acabada o no.

Una de les grans dificultats d'aquest tipus de treball és controlar totes les variables que mou: preparació del material, programació de les activitats, correcció i avaluació. Això d'entrada ens va angoixar molt fins que vam adonar-nos que realment no es pot controlar tot, però sí que cal tenir clar què es vol controlar. Malgrat tot l'alumne ha de tenir la sensació que la tota la seva tasca està controlada i això s'aconsegueix fent que algunes activitats siguin autocorrectives i amb l'autocontrol mitjançant la graella.

No oblidem que l'adquisició de l'autonomia és un procés lent que cal ensenyar i per tant programar al llarg del temps. Això implica fer al començament sessions de blocs dirigides pel professorat amb el grup mitjançant simulacions de funcionament.

Donat que els grups són tan heterogenis i que cada alumne pot estar treballant amb un material diferent és imprescindible un bon ambient de treball, seriós i agradable. No podem perdre de vista que a l'aula només hi ha un professor/a.

Tot aquest treball d'autonomia permet als alumnes estar a l'aula ordinària tot i no poder participar directament de l'activitat col·lectiva i permet al professorat decidir en quins moments l'alumne participa de l'activitat general del grup i en quins no.

La programació del treball dels alumnes a l'aula ordinària s'acorda amb el professorat. Es presenten, en aquest moment, diferents situacions tant pel que fa a la preparació d'activitats com al seguiment i avaluació. Des del Departament de Diversitat creiem que s'ha de tendir cap a organitzar la feina d'aquests alumnes coordinadament amb el professor d'àrea per mitjà de plans de treballs individualitzats i de petit grup. Amb això pretenem que un alumne no faci feines perquè sí, sinó que cal que hagin estat consensuades, pensades i elaborades pel professor d'àrea i el professorat del departament de Diversitat. No es tracta només d'ocupar el temps de l'alumne, sinó que avanci en els seus aprenentatges de manera fluïda i contínua.

L'elaboració d'aquests plans de treball implica que des dels diferents departaments de l'IES s'ha elaborat un llistat de continguts bàsics distribuïts per trimestres per treballar amb tot l'alumnat amb necessitats educatives específiques; d'altra banda, implica també el coneixement del nivell de competències bàsiques de l'alumnat per part dels membres del Departament nostre. Basant-se en aquests dos aspectes, el professor de diversitat farà una proposta de pla de treball trimestral, per treballar-la amb el professor d'àrea fins a aconseguir establir uns criteris d'avaluació compartida.

Aquest curs s'ha començat elaborant els Plans de Treball amb els departaments de Llengua i de Matemàtiques, feina que des de direcció s'ha prioritzat facilitant espais de coordinació.

Per aconseguir que tot aquest treball avanci, considerem

imprescindible en aquests moments treballar la integració i la cohesió de tot l'alumnat. Pensem que la feina és a moltes bandes, però fent referència a l'alumnat cal tenir en compte que és tan important el treball a fer amb els alumnes acollidors (que ja fa temps que estan a l'IES) com amb els alumnes nouvinguts. El repte que se'ns planteja no és només una necessitat del professorat, sinó també i sobretot de l'alumnat, ja que això influeix directament en la convivència del centre. Per tant, és important incloure tot l'alumnat en aquest repte i que això impliqui un treball conjunt de tota la comunitat educativa.

En aquest aspecte, hem començat a treballar fent un projecte que anomenem "Company d'acollida", encetat el curs anterior. El punt de partida del projecte no és altra cosa que les idees, necessitats i vivències dels propis alumnes, a diferència d'altres projectes i propostes que hem dut a terme fins avui.

D'entrada es van demanar alumnes voluntaris per a ser companys d'acollida a través de les tutories. Va sortir un grup prou nombrós i amb característiques molt significatives per començar a treballar. El primer que ens va sorprendre va ser el nombre de voluntaris i en segon lloc que una part d'aquests alumnes havia estat d'alumnes nouvinguts. Es van realitzar un parell de sessions de treball en les quals es van presentar les propostes i es van recollir les aportacions de l'alumnat, amb la intenció de donar-li continuïtat en aquest curs 2005-2006.

Hem estat parlant del recorregut que està fent l'IES Cavall Bernat en el procés d'atenció als alumnes amb necessitats educatives específiques. Aquest procés dinàmic i canviant obliga al constant replantejament de la nostra tasca.

Entre molts, el gran repte que tenim actualment és la incorporació a l'aula ordinària dels alumnes amb necessitats educatives específiques en horari complet.

- Quan és el moment òptim per fer més hores amb el grup-classe?
- Quan un alumne comença a fer una àrea al grup-classe ja deixa de ser un alumne de l'aula CAT?
- En quin moment introduïm el castellà? I l'anglès?...

Altres inquietuds que tenim són:

- Afavorir la integració de tots els alumnes i treballar la cohesió social, considerant que és un projecte comú amb l'alumnat nouvingut, alumnat autòcton, professorat i PAS.
- Aconseguir una organització de l'IES que permeti donar resposta a les necessitats individuals de tots els alumnes, sobretot pel que fa a la coordinació entre professionals del Departament de Diversitat i la resta de professorat.
- Compartir amb el professorat la necessitat d'entendre la diversitat de manera inclusiva i que tothom en sigui responsable.
- Conscienciació per part del professorat que la realitat de l'IES és una realitat molt concreta i que per poder atendre-la cal un replantejament de l'organització de l'aula i de la metodologia de treball, canvis que ens han d'ajudar a integrar tots els alumnes a la dinàmica general del grup-classe sense necessitat d'aplicar mesures extraordinàries.
- El treball amb les famílies pel que fa a la responsabilitat

respecte la vida escolar dels seus fills i la seva integració en la comunitat educativa.

- Com engrescar i fer participar el professorat nou en tots aquests projectes

